

I front for forskningen

Strategi for Norges forskningsråd
2009–2012

Om Norges forskningsråd

Norges forskningsråd er et nasjonalt forskningsstrategisk og forskningsfinansierende organ. Forskningsrådet er den viktigste forskningspolitiske rådgiveren for Regjeringen, departementene og andre sentrale institusjoner og miljøer med tilknytning til forskning og utvikling (FoU). Videre arbeider Forskningsrådet for et økonomisk og kvalitetsmessig løft i norsk FoU og for å fremme innovasjon, i samspill mellom forskningsmiljøene, næringslivet og den offentlige

forvaltningen. Forskningsrådet skal identifisere behov for forskning og foreslå prioriteringer. Gjennom målrettede finansieringsordninger skal Rådet bidra til å sette i verk nasjonale forskningspolitiske vedtak. Andre viktige oppgaver er å fungere som møteplass mellom forskere og brukere av forskning og de som finansierer forskning og å bidra til internasjonalisering av norsk forskning.

Forord

Forskning gir hele samfunnet nye, uante muligheter og er et utpreget kollektivt gode. Forskningspolitikkenes råd og prioriteringer må utvikles på grunnlag av faglige vurderinger og samfunnsrelevans i en dialog med forskning og samfunn.

Den foreliggende strategien *I front for forskningen*, har bred forankring i styresystemet i Forskningsrådet og baserer seg også på synspunkter innhentet gjennom en omfattende høringsprosess. Forskningsrådet er takknemlig for alle de verdifulle synspunktene som er fremkommet i forbindelse med arbeidet.

Geir Stene-Larsen
styreleder

Arvid Hallén
administrerende direktør

Innledning, *side 3*

Visjon:
I front for norsk forskning, *side 4*

Kapasitet:
Bidra til økt kvalitet og kapasitet
i norsk forskning, *side 8*

Satsinger:
Styrke forskningen på særlig viktige
områder for forskning, næringsliv
og samfunn, *side 10*

Struktur:
Bidra til hensiktmessig samarbeid,
arbeidsdeling og struktur i forsknings-
systemet, *side 12*

Læring:
Bidra til å realisere forskningens
resultater, *side 14*

Organisasjon:
Forskningsrådet – en kompetent
og strategisk organisasjon, *side 16*

Innledning

I front for forskningen er en strategi for Forskningsrådets virksomhet i perioden 2009–2012. Den tar utgangspunkt i fire sentrale utfordringer for norsk forskning:

➤ **Kapasitets- og kvalitetsutfordringen:**

Forskningsinnsatsen må øke og forskningskvaliteten må bli bedre. Det er forutsetningen for at forskning, samfunn og næringsliv skal kunne videreutvikles og konkurrere i en mer globalisert verden.

➤ **Samfunnsutfordringen:**

Forskningen må i større grad svare på spesifikke utfordringer i samfunn og næringsliv. Det gjelder spesielt velferds- og næringsutvikling og de globale klima- og energiutfordringene.

➤ **Strukturutfordringen:**

Forskningssystemets struktur, samvirke og internasjonale deltakelse må videreutvikles. Slik kan de samlede FoU-ressursene utnyttes på en bedre måte.

➤ **Læringsutfordringen:**

Forskningen må skape resultater som er nyttige for næringsliv og forvaltning, og den må gi læring som styrker kunnskapskulturen i samfunnet.

Strategien beskriver sentrale handlingspunkter for Forskningsrådet på disse fire områdene. Handlingspunktene innebærer dels en styrking og videreutvikling av pågående virksomhet, og dels nye aktiviteter. Forskningsrådet er rådgiver og iverksetter. Handlingspunktene er derfor på samme tid råd til myndigheter og forskningsaktører, og anvisninger for egen virksomhet. Særlig viktige satsingsområder i strategiperioden er:

- Styrket satsing på de nasjonale tema- og teknologiområdene, spesielt de globale utfordringene og klimaproblemene
- Økt satsing på vitenskapelig utstyr og forskningsinfrastruktur
- Styrking av de tematisk uavhengige virkemidlene for forskere og næringsliv
- Bedre vilkår for internasjonalisering
- Mer likeverdige konkurransevilkår i forskningssystemet

Strategien skal være en overordnet plattform for Forskningsrådets ulike underordnede strategidokumenter. Prioriteringene detaljeres og utdypes i disse strategiene, og i de årlige budsjettforslagene tallfestes og justeres prioriteringene med hensyn til dagsaktuell politikk. Det er utarbeidet et eget mål- og resultatstyringssystem for strategien.

Visjon: I front for norsk forskning

Forskning og utvikling utvider grensene for hva vi vet, forstår og kan få til. Det gjør samfunnet kulturelt rikere og gir samtidig grunnlag for en bærekraftig utvikling, økt velferd og økt verdiskaping.

Det kunnskapsbaserte samfunnet krever at forskningen er i fronten internasjonalt. Forskningsrådet vil styrke norsk forsknings internasjonale posisjon gjennom å være en endringsagent i samvirke med aktørene i forskningssystemet. Forskningsrådet skal fremme forskning av høy kvalitet og bidra til at forskning anerkjennes som en kulturell og verdiskapende kraft i utviklingen av samfunnet.

Samfunnsoppdraget

Forskningsrådet skal tilføre forskningssystemet merverdi gjennom å realisere forskning som aktørene i forskningssystemet *hver for seg* ikke kan få fram. Forskningsrådet skal fremme helhetlige strategiske grep knyttet til utbygging av nye forskningsfelt, utvikling av høyere

kvalitet, og iverksetting av nye satsinger for å møte samfunnsutfordringer. Rådet skal også bidra til utvikling av en hensiktsmessig struktur i forskningssystemet og utvikling av nytt samspill mellom forskning, næringsliv og samfunnsliv.

Gjennom rollen som *rådgiver* skal Forskningsrådet bidra til at det satses riktig og til at det satses tilstrekkelig på forskning. Rådene er rettet mot myndigheter og forskningssystemets aktører. Rådgivningen er forankret i styresystemet og i omfattende ekstern konsultasjon. Dette demokratiske grunnlaget gir Forskningsrådets rådgivning uavhengighet, noe som er et viktig prinsipp i forskningspolitikken. Forskningsrådet har også rollen som

iverksetter av myndighetenes forskningspolitiske målsettinger. Rådet sikrer at de mer detaljerte prioriteringene er basert på faglige vurderinger som fremkommer gjennom et omfattende apparat av faglige rådgivere og beslutningstakere.

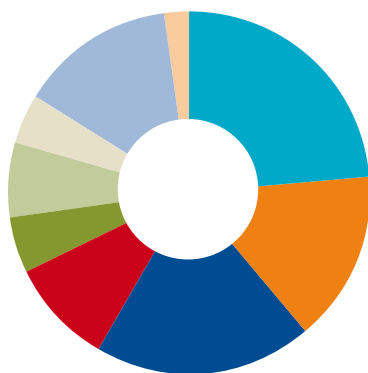
Forskningsrådet skal også skape og videreutvikle *møteplasser* og nettverk som bidrar til bedre prioriteringer, spredning av resultater og læring, og dialog om forskning og forskningspolitikk.

Trender og utfordringer

Behov for økt forskningsevne

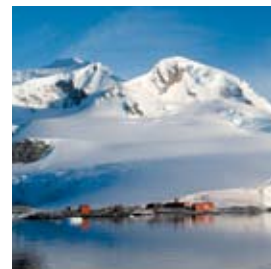
Forskning blir stadig viktigere som både innovasjonskraft, problemløser, dannelses- og kunnskapsprodusent.

Budsjett 2009 – faglige bevilgninger (i mill. kroner)

Kunnskapsdepartementet	1 459
Forskningsfondet	930
Nærings- og handelsdepartementet	1 208
Olje- og energidepartementet	570
Fiskeri- og kystdepartementet	314
Landbruks- og matdepartementet	400
Miljøverndepartementet	282
Øvrige departementer	856
Diverse inntekter	120

Totalt 6 138 millioner kroner

Det gjelder like mye innenfor utdanning, kultur, miljø, velferd, helse og samferdsel som innenfor ulike næringsområder. Den globale konkurranse-situasjonen gjør at kunnskapsutviklingen akselererer, og kunnskap blir nasjonens viktigste konkurransefortrinn. Mer komplekse problemstillinger og rask teknologiutvikling åpner helt nye *forskningsmuligheter*. Det har ført til større innslag av tverr- og flerfaglig forskning, som igjen har gitt opphav til nye disipliner. I alle deler av forsknings- og innovasjonssystemet skaper kortere avstand mellom forskning og anvendelse nye muligheter. Økt forskningskapasitet og høyere kvalitet er nødvendig.

Næringslivets fremtidige konkurranse-evne er mer enn noen gang avhengig av økt forskningsinnsats på utvalgte tjeneste-, teknologi- og næringsområder. Verdiskapingsutfordringen som oppstår når olje- og gassproduksjonen avtar, må møtes med et mangfold av næringsmuligheter. De må skapes gjennom en styrket forskningssatsing i og for næringslivet og ved å utnytte innovasjonspotensialet i forskningsmiljøene. Økt satsing er nødvendig både for å utvikle allerede sterke eksisterende næringer, for å øke innovasjonskraften i viktige, men forskningssvake næringer og for å bidra til utvikling av ny næringsvirksomhet. Næringslivet investerer

i dag mindre enn én prosent av brutto-nasjonalproduktet (BNP) i forskning. Offentlige virkemidler må stimulere til økt satsing på egenutført forskning i næringslivet.

Tilstrekkelig *rekruttering* er avgjørende for å få til en økt forskningsinnsats. Forskeryrket må gjøres mer lønnsomt og attraktivt. Utstyrsavhengigheten øker innenfor alle felt, og det er avgjørende for økt kapasitet, effektivitet og kvalitet at det satses nok på *forskningsinfrastruktur*. Høyeste kvalitet er kritisk for deltakelse i den internasjonale kunnskapsutviklingen og for å sikre godt utbytte av forskningsinvesteringene.

Samfunnsutfordringene krever økt kunnskap

Norge og verdenssamfunnet utfordres av gjennomgripende endringsprosesser. Dette gir muligheter og samfunnsutfordringer som må møtes med økt tverrfaglig forskningsinnsats.

➤ **Globaliseringsprosessene** representerer betydelige muligheter og utfordringer når det gjelder konkurransen i næringslivet, internasjonal handel, kulturell identitet og migrasjon, helse og sykdomsspredning, samt fordelingen og forvaltningen av klodens ressurser. Gjennom globaliseringen blir verdens utfordringer også Norges utfordringer.

➤ **Klimaendringene** har gjort miljøtrusselen klarere enn noen gang. Det gir nye utfordringer for forskningen på fornybare energikilder, miljøteknologi og klima. I tillegg er det behov for forskning på nye former for global samfunnsstyring og bærekraftig utvikling. Samtidig vil en omlegging til et klimavennlig samfunn gi nye muligheter for norsk næringsliv.

➤ **Offentlig sektor** er stilt overfor helt nye utfordringer. I et moderne, tett integrert samfunn vil offentlig regulering, risikoavlastning, og helse- og velferdssikring påvirke samfunnsmedlemmenes og det sivile samfunns virkefelt mer enn før. Også aldringen av befolkningen er en utfordring for velferdsstaten. Bedre kunnskap om offentlig sektors virkemåte og utfordringer er helt sentralt for fortsatt økonomisk vekst og velferd.

➤ **Individualisering** er muliggjort gjennom økt kulturelt mangfold, nye utdanningsmuligheter, omsorgstjenester og et moderne arbeidsliv. Økende grad av individualisering representerer en betydelig utfordring for samfunnet med tanke på helse, utdanning, yrkesvalg og samlivsformer. Det er nødvendig med økt innsikt i betingelsene for, og konsekvensene av, menneskers livsvalg.

Forskningssystemet er i endring

Universitetene, høyskolene, instituttene og næringslivet – og *samspillet* mellom dem – er i endring. Høyskolene utvikler sin forskningsevne og skal, som universitetene, øke samarbeidet med næringslivet og andre partnere. Regionale forskningsfond etableres for å styrke de regionale perspektivene i innovasjonsrettet forskning. Helseforetakenes økte forskningsinnsats gir mulighet for endret samarbeid og endret arbeidsdeling med henholdsvis universitetene og næringslivet. Instituttsektoren får nye aktører og nye samarbeidsrelasjoner til universitets- og høyskolesektoren. Evnen til oppdragsgjennomføring må kombineres med tydeligere vitenskapelige krav. Det er en fare for at det kan utvikle seg for mange små miljøer, mens internasjonaliseringen både krever kvalitet, synlighet og kritisk masse.

Internasjonale fagevalueringer tegner et sammensatt bilde av norsk forskning. Det er flere fremragende miljøer, men samtidig for mange små og svake miljøer som produserer lite forskning. Det pekes på en svakt utviklet arbeidsdeling mellom institusjonene og en ressursallokering som er for svakt ledet og i for liten grad *strategisk styrt*, selv om det her er betydelige forskjeller mellom institusjonene. Samtidig er ressurs situasjonen på mange områder for knapp til å sikre optimal utnyttelse av forskningspotensialet. Samlet sett gir dette et forskningssystem hvor forskningskvaliteten og utnyttelsen av FoU-ressursene ikke blir god nok.

Internasjonalt samarbeid gir tilgang til den globale kunnskapsproduksjonen, og bidrar til god utnyttelse av resultater fra den internasjonale forskningsfronten. Det trer fram en skjerpet vitenskapelig konkurranse hvor stadig flere land deltar. Samtidig internasjonaliseres forskningspolitikken ved at flere beslutninger flyttes til internasjonale institusjoner gjennom nettverk av forskere, bedrifter og forskningspolitikere, og ikke minst gjennom EUs utvikling av et felles europeisk forskningsområde. Internasjonalt forskningssamarbeid er også et godt virkemiddel for å gjøre Norge til en troverdig partner i klima- og energipolitikken, for å posisjonere norske bedrifter og for å profilere Norge som en kunnskapsnasjon.

Forskning må gi læring og nytte

Forventningene om forskningens nytteverdi øker både fordi det offentlige bruker betydelige ressurser på forskning og fordi resultatene gir viktige premisser for samfunnsutviklingen. Dette stiller ikke bare økte krav til dialog rundt styring og prioritering av forskningen, men krever også en bredere etisk refleksjon knyttet til forskningstema og metoder.

Forskningens resultater må formidles bedre, og evnen til å utnytte resultatene må forbedres. Det må også bli tydeligere at selv om forskningen ikke alltid gir konkrete resultater i form av produkter og løsninger, vil selve forskningsprosessen øke kompetansenivået hos alle deltakerne. Gode lærings- og innovasjonsarenaer legger til rette for en bred utnyttelse av forskningsresultatene.

»» Forskningsrådets visjon er å være i front for norsk forskning. Forskning og utvikling utvider grensene for hva vi vet, forstår og kan få til. Det gjør samfunnet kulturelt rikere og gir samtidig grunnlag for en bærekraftig utvikling, økt velferd og økt verdiskaping.

Kapasitet:

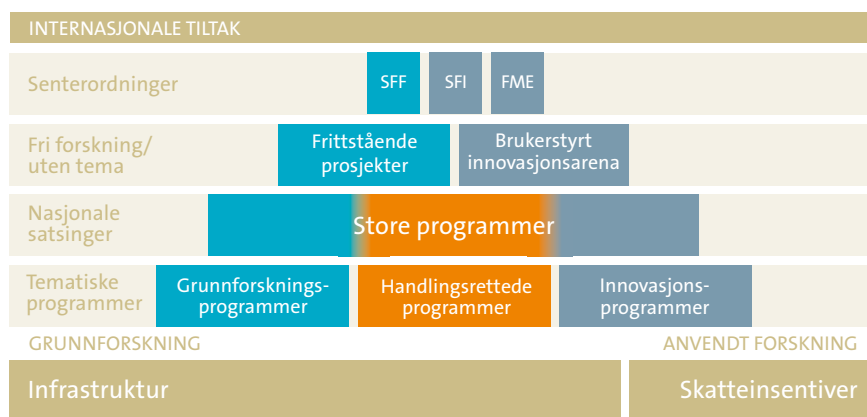
Bidra til økt kvalitet og kapasitet i norsk forskning

Samfunnet blir stadig mer avhengig av ny kunnskap på de fleste områder. Forskningsrådet skal være en pådriver for økt kapasitet, kvalitet og mangfold i norsk forskning. Dette er også hovedutfordringene, i tillegg til å sikre et høyt nivå på investeringene til forskningsinfrastruktur, volum i forskerrekutteringen og å bidra til et mer kunnskapsintensivt næringsliv.

En offentlig satsing på *forskningsbasert nyskaping og innovasjon* er avgjørende for å stimulere til økt forskningsinnsats i næringslivet. Innsatsen må bidra til å utvikle et mer kunnskapsintensivt næringsliv som investerer i egen forskning og utvikling, styrker kompetansen i bedriftene og øker bedriftenes evne til å nyttiggjøre seg andres forskning. Viktige virkemidler vil være videreutvikling av SkatteFUNN-ordningen, økt satsing på brukerstyrt forskning og styrking av grunnleggende forskning på fagområder med store innovasjonsmuligheter. Målet om at næringslivets forskningsinvesteringer skal utgjøre to prosent av BNP er riktig som et langsiktig mål. Det kan ikke bare nås gjennom gode offentlige insentiver, men næringslivet må selv satse betydelig mer på forskning enn i dag.

En styrking av den *langsiktige grunnleggende forskningen* er avgjørende for å møte fremtidige utfordringer. Grunnforskningen har som mål å videreutvikle vår forståelse av mennesket og verden vi lever i. Grunnforskninger nysgjerrighetsdrevet og ofte problemorientert, og bidrar med nye originale perspektiver

Forskningsrådet har utviklet helhetlige virkemidler

som øker mulighetsrommet. Veien fra grunnleggende forskning til anvendelse er ofte kort, for eksempel innenfor områdene helse, miljø og energi. Forskningsrådet vil arbeide for at det samlet sett er tilstrekkelige midler til grunnforskning i hele bredden. Fordelingen skal skje gjennom åpne nasjonale konkurransearenaer som supplerer tematiske satsinger og som sikrer kvalitet og gode rammevilkår for de beste forskningsmiljøene. Grunnforskningssatsinger på avgrensede fag og forskningsfelt må utvikles der hvor det er behov for rettet og konsentrert innsats.

Forskningsrådet stimulerer til *høy kvalitet* gjennom nasjonale konkurransearenaer der det kan søkes om midler både innenfor grunnforskning, anvendt forskning og brukerstyrt forskning. En viktig oppgave for Forskningsrådet er å fremme økt forskningskvalitet gjennom en sterkere konsentrasjon av ressurser og en mer langsiktig finansiering til de mest fremragende miljøene og de beste forskerne. Sentre for fremragende forskning (SFF) og Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) er viktige virkemidler. Konsentrasjon øker internasjonal synlighet og evnen til å konkurrere på internasjonale fordelingsarenaer.

Forskningsrådet ønsker å anvende kvalitetsbegrepet slik at vitenskapelig kvalitet ikke bare vurderes i et disiplin-basert perspektiv, men også favner fler- og tverrfaglighet, en mer tematisk orientert fagutvikling og anvendelsespotensial. I arbeidet for økt kvalitet må det være et samspill mellom forskning og anvendelse.

En oppdatert og moderne *forskningsinfrastruktur* er en betingelse for å møte kunnskapsutfordringene, behovet for økt rekruttering og behovet for mer effektiv utnyttelse av forskningsressursene. Det er også en betingelse for å gjøre norske miljøer attraktive som samarbeidspartnere for utenlandske forskere og næringsliv. Forskningsinfrastruktur må derfor utgjøre et tyngre innslag i finansieringen av forskningen. De infrastrukturmidlene

som går gjennom Forskningsrådet, skal rettes mot større satsinger og ivareta nødvendige investeringer på utvalgte innsatsområder i samsvar med en samlet nasjonal strategi. Arbeidsdeling i Norden og Europa er nødvendig.

Forskningsrådet skal sikre økt *rekruttering* på utvalgte innsatsområder ved å knytte innsatsen opp mot de beste prosjektene. Økt rekruttering kan bare oppnås ved at det tilrettelegges for likestilling og at flere kvinner blir forskere. Forskerutdanningen og mobiliteten må styrkes, og studentene må på et tidlig tidspunkt motiveres til forskeryrket. Lønns- og arbeidsbetingelser og karriereløp må kunne konkurrere med tilsvarende i andre yrker, og Norge må gjøres til et attraktivt land for utenlandske forskere. En sterk satsing på

doktorgradsutdanning i samarbeid med bedrifter (nærings-PhD) er nødvendig.

Forskningsevnen i Norge må forbedres gjennom å bygge ny *forskningskapasitet*, og ved å bli et attraktivt land for internasjonalt forskningssamarbeid. Innsatsen må bringes minst på høyde med de landene det er relevant å sammenlikne seg med. Den offentlige innsatsen er avgjørende, og bør raskt økes til én prosent av BNP. Forskningsens langsiktige karakter krever forutsigbarhet i forskningsbevilgningene. Det er nødvendig å forsterke Forskningsfondets rolle når det gjelder å sikre langsiktighet og muligheter for sektorovergripende initiativer. Forskningsrådet må sikres en andel av den offentlige veksten som er stor nok til å gi endringskraft i norsk forskning.

Forskningsrådet vil:

- Satse i bredden på forskningsbasert innovasjon gjennom åpne arenaer for brukerstyrt forskning, og samtidig sørge for konsentrasjon av ressurser rundt de beste forsknings- og innovasjonsmiljøene
- Styrke satsingen på langsiktig grunnleggende forskning gjennom både tematisk avgrensede og tematisk uavhengige konkurransearenaer, og samtidig sørge for konsentrasjon av ressurser rundt den beste forskningen
- Øke andelen av Forskningsrådets budsjett som avsettes til forskningsinfrastruktur
- Styrke kvaliteten og kapasiteten i norsk forskning gjennom bedre vilkår for internasjonalisering
- Styrke rekrutteringen, særlig innenfor MNT-fagene og de nasjonale innsatsområdene, og bidra til forutsigbare karriereløp for yngre forskere, blant annet gjennom økt satsing på postdoktorstipender
- Styrke kvinners deltakelse i forskning, særlig på høyere stillingsnivå, gjennom å følge opp tiltakene i Forskningsrådets *Policy for likestilling og kjønns-perspektiver i forskning*

Forskningsrådet går inn for at:

- forskningsinfrastruktur utgjør en større andel av offentlige forskningsbevilgninger
- offentlige bevilgninger utgjør én prosent av BNP innen 2012
- det legges opp til flerårige forskningsbevilgninger, at en større andel av forskningsbevilgningene fondsfinansieres og at Forskningsrådets andel av den offentlige veksten opprettholdes

Satsinger:

Styrke forskningen på særlig viktige områder for forskning, næringsliv og samfunn

Forskning blir i økende grad et strategisk virkemiddel for å løse fremtidens utfordringer. Forskningsrådet er en hovedaktør for å sikre en styrket og koordinert innsats på de nasjonalt prioriterte innsatsområdene. Sentrale samfunns- og næringsutfordringer som må møtes med forskning, fastsettes gjennom Forskningsmeldingens prioriteringer.

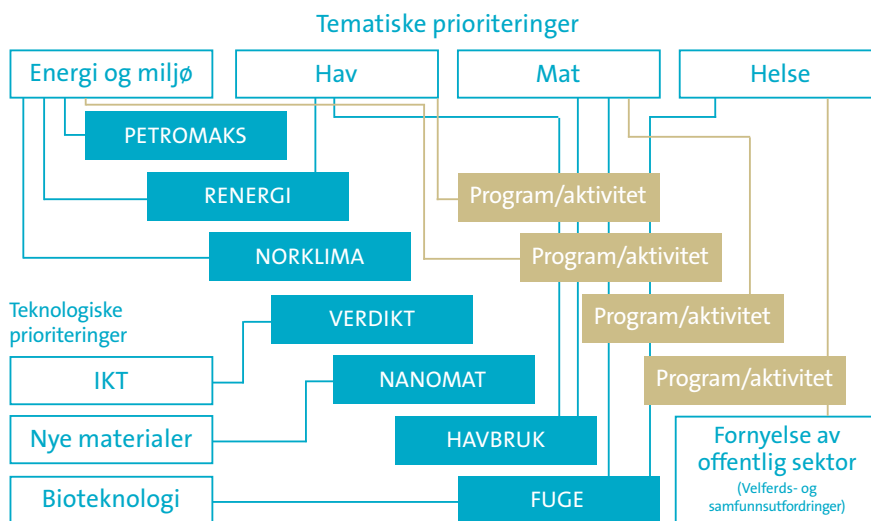

for bedre å kunne møte de sentrale samfunnsutfordringene. Valg av slike virkemidler må skje i samspill med aktørene i forskningssystemet. Hovedinnsatsområdene må videreutvikles ved at det satses tilstrekkelig både på grunnforskning og forskning for innovasjon, samt på internasjonalsisering. Kjønnsperspektiver må stå sentralt innenfor de ulike satsingene.

De kulturelle forutsetningene for samfunnsstyring, individualisering, forbruksmønster, innovasjon, teknologiutvikling og internasjonal samhandling er betydelige. Vi må forstå bedre hvordan disse legger premisser for utviklingen på ulike samfunnsområder. Derfor er det nødvendig med en koordinert humanistisk og samfunnsvitenskapelig innsats rettet mot

Regjeringen har fastsatt temaområdene *Energi og miljø*, *Mat*, *Hav*, *Helse* og *Velferd* og teknologiområdene *IKT*, *Biotechnologi* og *Nye materialer* som hovedinnsatsområder for norsk forskning. Dette er områder der Norge har naturgitte eller kunnskapsmessige forutsetninger, og det er områder som samsvarer med internasjonale prioriteringer. Temaene favner også næringsområder som vil ha stort utbytte av økt forskningsmessig innsats. Temaområdene må styrkes, og i særlig grad de delene som bidrar til større forståelse og løsning av de globale utfordringene og klimaproblemene. Større og tettere integrerte prosjekter i form av *senterdannelser*, med vekt på både relevans og kvalitet, må utvikles

Nasjonale satsingsområder i forskningsmeldingen

Regjeringen har fastsatt temaområder for norsk forskning der Norge har naturgitte eller kunnskapsmessige forutsetninger. Områdene samsvarer med internasjonale prioriteringer.

samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger, for å utfylle de mer instrumentelt orienterte hovedinnsatsområdene i norsk forskning.

Forskning som næringspolitisk virkemiddel er nødvendig for å utvikle konkurransekraften i norsk næringsliv. Det gjelder særlig innenfor petroleum, fornybar energi og miljøteknologi, men også innenfor tjenesteytende næringer. Også satsinger som kan ivareta det enkelte departements eller den enkelte organisasjons behov for forskning, er viktig for å utvikle en kunnskapsbasert politikkutforming og forvaltning. Utvikling av offentlig sektor gjennom forskning og innovasjon er nødvendig for å skape en effektiv og omstillingsdyktig statlig forvaltning og tjenesteproduksjon. Forslag til slike innsatsområder må utvikles i dialog med aktørene og vil fremmes i de årlige budsjettforslagene.

Forskningsrådet vil:

- > Styrke de nasjonale hovedinnsatsområdene og øke den samlede budsjettandelen til disse områdene
- > Styrke forskning som bidrar til større forståelse og løsning av de globale utfordringene og klimaproblemene
- > Vurdere senterdannelser for å skape tettere integrerte satsinger innenfor de tematiske og teknologiske hovedinnsatsområdene
- > Styrke forskningen innenfor området *Samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger*
- > Utvikle og styrke satsingen på utvalgte tjeneste- og næringsområder som er av betydning for næringslivets fremtidige konkurranseevne og verdiskaping
- > Styrke forskning som bidrar til en mer effektiv og omstillingsdyktig offentlig sektor

Forskningsrådet går inn for at:

- > *samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger* gjøres til et nytt nasjonalt hovedinnsatsområde

Struktur:

Bidra til hensiktsmessig samarbeid, arbeidsdeling og struktur i forskningssystemet

Forskningssystemet er i endring. Oppgavefordelingen og styringen av forskningssektoren fører til åpnere grenser mellom universitetene, høyskolene, instituttene, næringslivet og den internasjonale arenaen. Internasjonaliseringen av forskningen forsterkes. Utfordringen er å skape et velfungerende forskningssystem med likeverdige konkurransevilkår, tilstrekkelig konsentrasjon og med en hensiktsmessig arbeidsdeling og spesialisering. Som forvalter av 1/3 av de offentlige midlene til forskning er Forskningsrådet en sentral strategisk aktør i utviklingen av forskningssystemet.

Når Forskningsrådet fordeler midler må det tas hensyn til hvilke virkninger det har på forskningssystemets struktur og effektivitet. Forskningsrådet har ansvar for å utvikle hensiktsmessige virkemidler. Forskningsinstitusjonene må, innenfor sine rammer, ta ansvar for utvikling av institusjoner med gode forutsetninger for å styre ressurser og

gjennomføre forskning på de områdene der de er best. Det strategiske samarbeidet mellom Forskningsrådet og institusjonene må utvikles, særlig med tanke på en god nasjonal ansvarsdeling.

Hovedgrepet for å sikre en dynamisk arbeidsdeling og struktur er åpen konkurranse om midler basert på kvalitet og relevans. En stor del av Forskningsrådets midler skal fortsatt fordeles gjennom åpne, *institusjonsnøytrale konkurransearenaer*. Grunnforskning, anvendt forskning og innovasjon kan dermed styrkes der den er best. Et slikt hovedgrep forutsetter at Forskningsrådet arbeider for likeverdige konkurransevilkår i forskningssystemet, tilstrekkelig statlig grunnfinansiering og en insentivstruktur som støtter opp under institusjonstypenes egenart.

På noen områder er det ønskelig å skape en *hensiktsmessig konsentrasjon og spesialisering* i et nasjonalt og inter-

Rådet kanaliserer nær 30 prosent av de offentlige midlene til norsk forskning

nasjonalt perspektiv. Derfor må åpne virkemidler suppleres med mer rettede satsinger som kan samle ressursene omkring utvalgte miljøer. Senter- og programsatsinger og økt størrelse på enkelte prosjektbevilgninger skal sikre nødvendig konsentrasjon og internasjonal synlighet. Rammebetingelsene for institutter og universiteter/høgskoler må fremme et godt samarbeid mellom institusjonene. En økt satsing på forskning i næringslivet må skje i samråd med innovasjonssystemets virkemiddelaktører og de regionale forskningsfondene.

Et aktuelt område for rettet satsing er bruk av forskning for å fremme næringsutvikling tilpasset mulighetene i den enkelte region. Det er også aktuelt med rettede satsinger for deler av instituttsektoren, og rettede satsinger for å oppnå bedre utnyttelse av FoU-ressursene i høgskolesektoren. Det må satses på ulike virkemidler som kan bygge opp under institusjonenes egne strategier i et regionalt, nasjonalt og internasjonalt perspektiv, og som kan bidra til utvikling av sterke samlinger av miljøer/institutter/regioner/næringsklynger omkring utvalgte fagområder, temaer og satsingsområder.

Forskningsrådet har ansvar for *basisbevilgningene* til instituttsektoren og for utviklingen av en samlet instituttpolitikk. Sektoren er en viktig kunnskaps-

partner for næringslivet, for det offentlige og for interesseorganisasjoner. Rammebetingelsene må styrkes for deler av sektoren. En ny, helhetlig ordning for basisbevilgninger må sikre mer likeverdige rammevilkår, internasjonal konkurranseevne, langsiktig kompetanseutvikling, en tydelig oppdragsorientering og kvalitet i den anvendte forskningen. Tidsavgrensede instituttsatsinger kan gjøre instituttene til et mer tydelig instrument på utvalgte områder i norsk forskning.

Det må legges til rette for økt *internasjonalt forskningssamarbeid* på program-, prosjekt- og institusjonsnivå. EUs rammeprogram må utnyttes for å forsterke nasjonale satsinger, og Forskningsrådet må aktivt slutte seg til felleseuropeiske program- og teknologi-initiativer. Potensialet i det nordiske forskningsfellesskapet må utnyttes, samtidig som det bilaterale samarbeidet forsterkes mot utvalgte land og regioner, blant annet gjennom felles utlysninger og programmer. Norges egne innsatsområder må iverksettes med større bevissthet om muligheter for samarbeid og arbeidsdeling internasjonalt. Norges rolle som global forskningspartner må videreutvikles, og Norge må på noen områder være et attraktivt verts- og investeringsland for forskning.

Forskningsrådet vil:

- Bruke institusjonsnøytrale virkemidler for å sikre kvalitet og relevans gjennom åpen konkurranse, og arbeide for likeverdige konkurransevilkår i forskningssystemet
- Bidra til samfunns- og næringsutvikling tilpasset den enkelte regions behov, i samarbeid med de regionale forskningsfondene
- Stimulere til bedre utnyttelse av FoU-ressursene i høgskolesektoren
- Styrke instituttsektorens rammebetingelser, og styrke dens rolle på utvalgte områder
- Legge til rette for økt internasjonalt forskningssamarbeid og styrke det internasjonale forskningspolitiske samarbeidet
- Styrke Norge som global forskningspartner gjennom å styrke forskning i Norge som er relevant for de globale utfordringene, og gjennom samarbeid som bidrar til å bygge opp forskningskapasitet i utviklingslandene

Forskningsrådet går inn for at:

- den statlige grunnfinansieringen og incentivstrukturen i forskningssystemet er tilstrekkelig til å bygge opp under institusjonstypenes egenart, sikre kritisk masse, motvirke fragmentering, samt legge til rette for hensiktsmessig samarbeid og konkurranse nasjonalt og internasjonalt

Læring: Bidra til å realisere forskningens resultater

Forskningsresultater som gir læring i alle deler av samfunnet, er nødvendig i et kunnskapsbasert samfunn. Forskningsrådet har et ansvar for å påse at den forskningen Rådet finansierer er etisk reflektert, gir større innsikt, flere muligheter og nye løsninger i forskning, næringsliv og samfunn.

Offentlig finansiert forskning må skape resultater som sikrer Norge som kulturnasjon, bygger opp kunnskapsallmenningen og gir størst mulig nærings- og samfunnsmessig nytte. Det krever at det satses på forskning som kan gi resultater som flere kan nyttiggjøre seg, at det er stor åpenhet om resultatene, og at forskningsinnsats og -metoder er vurdert med hensyn til etiske spørsmålsstillinger. Forskningspolitiske prioriteringer må utvikles i dialog med relevante brukere og interessegrupper, slik at forskningens legitimitet og tillit styrkes samtidig som forskningens etiske dilemmaer synliggjøres.

Forskningsresultatene må gi læring og treffe brukerne i forvaltning og næringsliv på en bedre måte enn i dag. Det kan skje ved at sentrale samfunnsaktører trekkes med i planleggingen av forskningen, og ved at det utvikles gode læringsarenaer hvor brukere og forskningsmiljøer samarbeider tett om problemløsning og bearbeiding av resultater.

Forskning er forbundet med usikkerhet, risiko og ulike kunnskapsinteresser. En økende strøm av nye forskningsresultater gjør det nødvendig å syntetisere kunnskap på utvalgte områder, særlig i tilknytning til sentrale samfunnsområder. Forskningsrådet vil ta et tydeligere ansvar for å få fram den beste kunnskapen på områder hvor forskningen har store implikasjoner for politikutformingen, og også la kritisk forskning komme til orde.

Allmennrettet formidling må styrkes på en slik måte at forskningens resultater gir læring og innsikt. Formidlingen skal også øke muligheten for deltakelse i ordsifte om forskning, og gi større forståelse for forskningens samfunnsmessige betydning.

Bedrifter og offentlige forskningsinstitusjoner må ta økt ansvar for at resultatene utnyttes med sikte på kommersialisering og næringsutvikling. Dette krever god tilrettelegging for kommersialisering og tydelige prinsipper for forvaltning av immaterielle

rettigheter (IPR). Det må også rettes oppmerksomhet mot hvordan forskningsprosessen påvirker kompetansen, læringsevnen og mulighetene for forsknings- og innovasjonssamarbeid. Det må i større grad satses på utvikling av felles læringsarenaer mellom bedriftene, instituttene og UoH-sektoren for å utnytte potensialet for innovasjon og kommersialisering, og for at det skal bli kortere vei fra innovasjon tilbake til forskning.

Kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken må videreutvikles for å kunne frembringe mer treffsikre virkemidler og tematiske prioriteringer, og for å styrke Forskningsrådets rådgivningsfunksjon. Resultatene fra forskningen må vurderes gjennom fag-, program- og institusjonsevalueringer. Det må utvikles en mer løpende, sammenliknbar og systematisk analyse av norsk forskning og virkemidlene i forskningspolitikken, slik at resultatene kan utnyttes enda bedre.

Forskningsrådet vil:

- Etablere arenaer som kan få fram den beste forskningen på samfunnsområder av særlig betydning for næringsliv og forvaltning
- Etablere tydelige prinsipper for forvaltning av immaterielle rettigheter (IPR) for å styrke muligheten for kommersialisering
- Styrke formidlingen og utvikle felles læringsarenaer mellom bedriftene, instituttene, UoH-sektoren og forvaltningen
- Utvikle en løpende, sammenliknbar og systematisk analyse av norsk forskning og virkemidlene i forskningspolitikken
- Styrke kunnskapsgrunnlaget for forsknings- og innovasjonspolitikken

Organisasjon:

Forskningsrådet – en kompetent og strategisk organisasjon

Forskningsrådet består av en administrasjon med bred faglig kompetanse. I tillegg består organisasjonen av et omfattende styresystem på tre nivåer, med representasjon fra forskning, næringsliv og samfunn. Organisasjonen skal utforme forskningspolitiske råd det lyttes til, gjennomføre en effektiv og treffsikker fordeling av forskningsmidler, samt skape møteplasser som aktivt fremmer dialogen mellom forskning og samfunn. Forskningsrådet skal være en endringsagent i norsk forskning og sikte mot å være den ledende forskningsstrategiske aktøren.

Forskningsrådet skal utøve sin virksomhet overfor departementer, interesseorganisasjoner, forskere og brukere på en selvstendig og tillitvekkende måte. Forskningsrådet skal kjennetegnes av en arbeidsform preget av samspill, tydelighet, nyskaping og profesjonalitet. Høy kompetanse, et solid kunnskapsgrunnlag og effektive arbeidsformer skal gi et strategisk, helhetlig utgangspunkt og en kundeorientert forvaltning. Forskningsrådet skal ha åpne og legitime prosesser ved alle viktige beslutninger.

Forskningsrådet vil:

- > Skape større åpenhet og dialog om forskningspolitiske råd og prioriteringer
- > Videreutvikle samspillet mellom styresystemet og administrasjonen
- > Sørge for en representativ bredde fra forskning, samfunn og næringsliv i Forskningsrådets styrende organer
- > Styrke kompetansen og kunnskapsgrunnlaget i det forskningsstrategiske arbeidet
- > Utvikle en brukerorientert administrasjon og forvaltning

Forskningsrådets styresystem og møteplasser

> Styrenivå

> Fordelingsnivå

> Møteplass

Nøkkeltall for norsk forskning (2007)

I 2007 brukte vi i alt 37,5 milliarder kroner på forskning og utvikling (FoU):

- næringslivet 17,5 milliarder kroner
- instituttsektoren 8,3 milliarder kroner
- universitets- og høgskolesektoren 11,7 milliarder kroner

Driftsutgifter til FoU i UoH-sektoren og instituttsektoren utgjorde til sammen 18,5 milliarder kroner:

- grunnforskning 5,9 milliarder kroner
- anvendt forskning 9,4 milliarder kroner
- utviklingsarbeid 3,2 milliarder kroner

Antall årsverk innenfor FoU var 34 000:

- næringsliv 15 000 årsverk
- instituttsektoren 7 800 årsverk
- universitets- og høgskolesektoren 11 000 årsverk

FoU-innsatsen utgjorde 1,65 prosent av bruttonasjonalproduktet:

- offentlig finansiert FoU 0,73 prosent
- FoU finansiert av næringslivet 0,92 prosent

Publikasjonen kan bestilles på
www.forskningsradet.no/publikasjoner

Norges forskningsråd

Stensberggata 26
Postboks 2700 St. Hanshaugen
N0-0131 Oslo

Telefon: +47 22 03 70 00
Telefaks: +47 22 03 70 01
post@forskningsradet.no
www.forskningsradet.no

Februar 2009
ISBN 978-82-12-02635-3 (trykk)
ISBN 978-82-12-02636-0 (pdf)

Opplag: 2 500
Trykk: 07 Gruppen AS
Design: Agendum See Design
Foto: Echo (flyktningleir, side 5),
Grethe Ringdal (kyr, side 11),
Shutterstock